

سیر تحلیلی انقلاب اسلامی ایران

مؤلف:

حسن وافی

انتشارات مرنديز

۱۳۹۲

www.ketab.ir

۱۳۳۸	و ا ف ی ، ح س ن ،	:	س ر ش ن ا س ه
س یر ت ح ل ی ل ی ا ن ق ل ا ب ا س ل ا م ی ا یر ا ن / م و ل ف ح س ن و ا ف ی	:	ع ن و ا ن و ن ا م م و ل ف	
م ش ه د : م ر ن د ی ز ، ۱۳۹۲ .	:	م ش خ ص ا ت ن ش ر	
۱۸۴ ص .	:	م ش خ ص ا ت ظ ا ه ر ی	
۷-۲۸۲-۱۰۶-۶۰۰-۹۷۸	:	ش ا ب ک	
ف ی ب ا	:	و ض ع ی ت ف ه ر س ت ن و ی س ی :	
و ا ژ م ا م ه .	:	ی ا د د ا ن ش ت	
ا یر ا ن - ت ا ر ی خ - ا ن ق ل ا ب ا س ل ا م ی ، ۱۳۵۷ - ع ل ل	:	م و ض و ع	
ا یر ا ن - ت ا ر ی خ - پ ه ل و ی ، ۱۳۰۴ - ۱۳۲۰ - ج ن ب ش ه ا و ق ی ا م ه ا	:	م و ض و ع	
ا یر ا ن - ت ا ر ی خ - پ ه ل و ی ، ۱۳۰۴ - ۱۳۲۰ - س ی ا س ت و ح ک و م ت	:	م و ض و ع	
۹ ۱۳۹۲ س ۷ و ۱۵۵۱ DSR	:	ر د ه ب ن د ی ک ن گ ر ه	
۹۵۵/۰۸۳	:	ر د ه ب ن د ی د ی و ی	
۳۲۶۷۵۵۶	:	ش م ا ر ه ک ت ا ب ش ن ا س ی م ل ی	



سیر تحلیلی انقلاب اسلامی ایران

مؤلف:

حسن وافی

چاپ: دقت

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۷۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۶-۲۸۲-۷

نشانی: مشهد، میدان تختی، خیابان آبکوه ۷، دانشسرای ۸، شماره ۹۰

دورنگار: ۰۵۱۱-۷۲۵۱۳۰۲

تلفن: ۰۵۱۱-۷۲۷۴۷۶۵

www.marandiz.com

فهرست

۹	مقدمه
۱۱	فصل اول - کلیات و مفاهیم
۱۳	مفهوم انقلاب
۱۵	تفاوت انقلاب با دیگر پدیده های اجتماعی
۱۹	مراحل انقلاب
۱۹	۱. مرحله تکوین انقلاب (پیدایش)
۲۱	۲. مرحله تخریب انقلاب (پیروزی)
۲۱	۳. مرحله سازندگی انقلاب (بعد از پیروزی)
۲۲	برخی نظریاتی که در مورد ماهیت پیدائی انقلاب ها ارائه شده است
۲۵	فصل دوم - پیشینه تاریخی انقلاب اسلامی ایران در نهضت ها و قیام های اسلامی تاریخ معاصر ایران
۲۷	پیشینه تاریخی انقلاب اسلامی ایران
	بررسی وضعیت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و تأثیر آن بر خیزش های مردمی در تاریخ معاصر ایران
۲۷	تاریخ معاصر ایران
۳۲	جناح های مذهبی و سیاسی ایران معاصر
۳۳	مبارزات جناح مذهبی بر علیه واگذاری امتیاز روتر و نتیجه آن
۳۴	نهضت تنباکو
۳۵	الف) عوامل و زمینه های فرهنگی
۳۶	ب) عوامل و زمینه های سیاسی
۳۷	ج-عوامل و زمینه های اقتصادی
	پیروزی نهضت تنباکو دستاوردها و نتایج مهمی به همراه داشت که به برخی از آن ها اشاره می شود
۴۹	مشروطیت
۵۰	واژه مشروطه
۵۰	زمینه های شکل گیری مشروطه در ایران
۵۱	الف- عوامل نارضایتی

۵۲	عوامل بیداری:.....
۵۳	آغاز حرکت مردم علیه استبداد:.....
۵۵	مهاجرت علماء و مردم به عبدالعظیم (مهاجرت صغری) و نتیجه آن.....
۵۶	مهاجرت به قم (مهاجرت کبری).....
۵۶	تحصن در سفارت انگلیس دلایل و پیامد آن.....
۶۰	دوره استبداد صغیر.....
۶۳	علماء و مشروطیت.....
۷۳	فصل سوم- سیاست‌ها و عملکردهای رژیم پهلوی
۷۵	اهمیت ایران برای انگلستان.....
۷۷	کودتای ۱۲۹۹ انگلستان و سیر تدریجی اقتدار رضاخان.....
۸۰	الف) ویژگی‌ها و عملکردهای حکومت رضاخان پهلوی.....
۸۰	۱- سلطنت استبدادی.....
۸۱	۲- قرارداد ۱۲۹۳.....
۸۳	۳- تضعیف روحانیت شیعه و مبارزه با اسلام.....
۸۵	۴- پیمان سعدآباد.....
۸۵	۵- رضا خان و گرایش به آلمان و از دست دادن حکومت.....
۸۷	ب) عملکرد حکومت محمد رضا پهلوی.....
۸۷	دوره اول حکومت محمد رضا پهلوی.....
۹۰	دوره اول نخست وزیری دکتر مصدق.....
۹۲	قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱.....
۹۳	دوره دوم نخست‌وزیری دکتر مصدق (دوره عبرت).....
۹۴	زمینه‌های شکل‌گیری کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲.....
۹۷	کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲.....
۱۰۱	دوره دوم حکومت محمد رضا پهلوی (از ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا ۱۶ مهر ۱۳۴۱).....
۱۰۳	واگذاری نفت به کنسرسیوم بین‌المللی.....
۱۰۴	آمریکا به دنبال سلطه پایدار در ایران بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲.....
۱۰۶	طرح اصلاحات ارضی در راستای سلطه پایدار آمریکا در ایران.....
۱۰۹	دوره سوم سلطنت محمد رضا پهلوی: از ۱۶ مهر ۱۳۴۱ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷.....
۱۰۹	لایحه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی و اهداف آن.....
۱۱۲	انقلاب سفید و پیامدهای آن.....
۱۱۷	حادثه مدرسه فیضیه.....

۱۱۹.....	نهضت ۱۵ خرداد ۱۳۴۲.....
۱۲۳.....	برخی از دستاوردهای نهضت ۱۵ خرداد.....
۱۲۴.....	کابیتولاسیون، هدیهٔ انقلاب سفید.....
۱۲۵.....	تبعید امام به ترکیه (۱۳ آبان ۱۳۴۳).....
۱۲۸.....	نخست وزیری هویدا اوج قدرت محمد رضا پهلوی.....
۱۲۹.....	جشن‌های باشکوه یا نمایشهای سرگرم کننده و مرعوب کننده.....
۱۳۰.....	خریدهای انبوه اقلام مصرفی و نظامی (دامی مخملین برای اقتصاد کشور).....
۱۳۴.....	طرح فضای باز سیاسی.....
۱۳۷.....	نهضت به انقلاب تبدیل می‌شود.....
۱۳۹.....	اهداف رژیم از انتشار مقاله احمد رشیدی مطلق و پیامدهای آن.....
۱۴۰.....	اقدامات رژیم برای متفرق نمودن یاران امام و جلوگیری از پیوستن بیشتر مردم به جمع آنان.....
۱۴۱.....	ج) نخست وزیری شریف امامی (دولت تزویر).....
۱۴۳.....	برقراری حکومت نظامی.....
۱۴۵.....	مهاجرت امام به پاریس.....
۱۴۶.....	نخست وزیری ازهارى (دولت زور و تزویر).....
۱۴۷.....	رفراندوم میلیونی تاسوعا و عاشورای ۵۷.....
	اختلاف اعضای شورای عالی امنیت ملی آمریکا در چگونگی برخورد با انقلاب ایران و تأثیر آن بر
۱۴۷.....	روند پیروزی انقلاب اسلامی ایران.....
۱۴۹.....	نخست وزیری بختیار.....
۱۴۹.....	کنفرانس گوادلوپ و تصمیمات آن برای مهار و نابودی انقلاب.....
۱۵۰.....	هایزر در ایران و اهداف او.....
۱۵۱.....	فرار شاه از کشور.....
۱۵۲.....	تلاش برای خرید زمان برای بختیار با ممانعت از ورود امام به کشور.....
۱۵۵.....	تلاش برای کودتا و پیروزی انقلاب اسلامی.....
۱۵۷.....	فصل چهارم- بررسی و تبیین مراحل انقلاب اسلامی ایران
۱۵۹.....	۱- مرحله تکوین انقلاب (پیدائی):.....
۱۶۷.....	۲- مرحله تخریب انقلاب (پیروزی):.....

مقدمه

سخن از انقلابی است که آن را واقعه قرن نامیده‌اند و بیشتر به یک معجزه شباهت دارد تا یک انقلاب، زیرا از صدر اسلام تا زمان معاصر چنین حرکتی صورت نگرفته است و در نوع خود منحصر به فرد است. این پدیده موجب دگرگونی بنیادین در ابعاد کلی جامعه ایران شد و مهم‌تر این که این واقعه عظیم نه تنها بدون تکیه بر قدرت‌های بیگانه اتفاق افتاد، بلکه معادلات دو قدرت بزرگ شرق و غرب را برهم زد و خود به صورت یک قدرت سومی در آمد.

با پیروزی این انقلاب رایحه‌ی امید در دل مستضعفان جهان ایجاد شد و امت خاموش و مظلوم مسلمان را بیدار کرد و به حرکت واداشت و خواب را از چشمان استعمارگران برداشت که امروزه از آن به بیداری اسلامی یاد می‌شود.

انقلاب اسلامی ایران حرکتی دفعی و بدون مقدمه و پیش زمینه نبود. حضرت امام بارها ریشه انقلاب اسلامی را مکتب سرخ‌شعشع و اسلام ناب محمدی (ص) معرفی کرده‌اند و آن را میراث بزرگ اسلام نامیده‌اند.

عظمت پدیده انقلاب اسلامی ایران به حدی است که از پیروزی آن تاکنون توجه تحلیل‌گران بسیاری را به خود جلب کرده ولی هر کدام از دیدگاه خود به تحلیل و تفسیر آن پرداخته‌اند.

کتاب حاضر تحت عنوان «سیر تحلیلی انقلاب اسلامی ایران» به بررسی زمینه‌های شکل‌گیری و وقوع این حادثه عظیم می‌پردازد. البته این تذکر ضروری است که متن تهیه شده نمی‌تواند خالی از نقص باشد

بنابراین سپاسگزار خواهم بود که نظرات اصلاحی دانش پژوهان عزیز را دریافت دارم. به امید این که با یاری خداوند و کمک دانش دوستان و علاقه‌مندان به انقلاب اسلامی این مهم در آینده با محتوای عالی‌تر و بهتر به نسل جوان عرضه شود.

در خاتمه لازم می‌دانم از همه عزیزانی که در تدوین این اثر اینجانب را یاری نموده‌اند به خصوص همسرم سرکار خانم فاطمه خیاطی که در ویراستاری اثر زحمات شایانی متحمل شدند تشکر نمایم

www.ketab.ir